

Dr. Xavier Moonen

“Het is een hardnekkige misvatting dat het hebben van een licht verstandelijke beperking vooral betekent dat mensen een relatief lage intelligentie hebben. Voor het begrijpen van de betekenis van de term ‘licht verstandelijke beperking’, zijn IQ-criteria op zichzelf genomen dan ook niet zo interessant. De échte problemen die mensen ervaren, komen vooral voort uit een gering sociaal aanpassingsvermogen”. Dat stelt Dr. Xavier Moonen, voorzitter van het Landelijk Kenniscentrum LVB en van de Nederlandse Vereniging van pedagogen en Onderwijskundigen (NVO). “Mensen met de [kenmerken van een licht verstandelijke beperking](#) hebben heel vaak last van hun onvermogen om constructieve sociale relaties aan te gaan en in stand te houden. Het woord ‘licht’ in licht verstandelijke beperking vind ik daarom misleidend. Ik spreek in het geval van sommige mensen over ‘een zware licht verstandelijke beperking’, want het kan echt een enorme last zijn voor mensen”.

Betekenis licht verstandelijke beperking

In het verlenen van betekenis aan wat een licht verstandelijke beperking is, is veel aandacht gegeven aan het IQ. Strikt genomen is volgens bestaande diagnostische criteria in de psychiatrie, iedereen met een IQ van tussen de 55 en 70 licht verstandelijk beperkt. Daarnaast moet er sprake zijn van beperkingen in het sociaal aanpassingsvermogen. Xavier Moonen ziet die grens echter liever opgerekt. “Iemand met een IQ van 75 heeft volgens deze criteria geen licht verstandelijke beperking, maar als hij wel problemen heeft met zijn sociaal aanpassingsvermogen, dan zouden we ook de diagnose moeten kunnen stellen dat die persoon een licht verstandelijke beperking heeft. Het zou beter zijn om de IQ-grenzen op te rekken naar de range tussen 50 tot 85, maar eigenlijk vind ik dat IQ-criterium niet het belangrijkste. Het gebrekkige sociale aanpassingsvermogen van deze mensen is voor hen vaak veel beperkender dan hun intelligentie”, aldus Moonen.

Er moet volgens Xavier Moonen in de omschrijving en begeleiding van deze mensen dan ook een grotere nadruk komen op het sociaal aanpassingsvermogen. In veel gevallen wordt dat, behalve door de licht verstandelijke beperking zelf, nog verder bemoeilijkt door psychiatrische stoornissen, medisch-organische problemen zoals bijvoorbeeld Foetaal Alcohol Syndroom (FAS), evenals problemen in het gezin en de bredere sociale context van deze mensen. Ernstige gedragsproblemen zijn bij mensen met

een licht verstandelijke beperking dan ook geen uitzondering. Deze mensen zijn chronisch ziek en hebben daardoor een langdurige behoefte aan ondersteuning.

SOS, Altijd Gehandicapt

Om helder voor ogen te houden wat de betekenis is van het hebben van een licht verstandelijke beperking, leert Xavier Moonen zijn studenten aan de Universiteit van Amsterdam altijd het volgende ezelsbruggetje: SOS, Altijd Gehandicapt. Dit staat voor:

- **Snappen.** Mensen met een licht verstandelijke beperking begrijpen dingen minder snel en minder goed dan andere mensen. De informatieverwerking is bij hen moeilijker dan bij anderen.
- **Onthouden.** Het geheugen van mensen met een licht verstandelijke beperking is in veel gevallen slechter dan dat van mensen zonder beperking.
- **Spreken.** Het taalgebruik van deze mensen is vaak beperkt. Zij missen een deel van het vocabulair en het uitdrukingsvermogen om onder woorden te brengen wat ze bedoelen.
- **Afstemmen.** Mensen met een licht verstandelijke beperking hebben,

mede door de drie bovenstaande probleemgebieden, moeite met de sociale omgang met andere mensen. Het is hen vaak niet duidelijk wat van hen verwacht wordt, wat zij van anderen mogen verwachten en waar de ander op een bepaald moment behoefte aan heeft. Sociaal perspectief nemen is een hele opgave. Doordat hun regulerende functies vaak verstoord zijn, ervaren zij vaak aandachtsproblemen, zijn ontremd of juist te geremd en kunnen zij vaak moeilijk tot een goede planning komen.

- **Generaliseren.** Tenslotte is generaliseren een hele moeilijke mentale operatie voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Zij vinden het vaak buitengewoon lastig om informatie die ze in de ene situatie hebben opgedaan, toe te passen in een andere situatie.

Moonen: “Als we bij de diagnostiek, behandeling en begeleiding van mensen met een licht verstandelijke beperking dit lijstje in het oog kunnen houden, dan kunnen we op een meer omvattende, meer betekenisvolle manier vormgeven aan hun ondersteuning”.